

STAROÚNĚTICKÉ POHŘEBIŠTĚ VE KVÍCI, OKR. Kladno

Václav Moucha

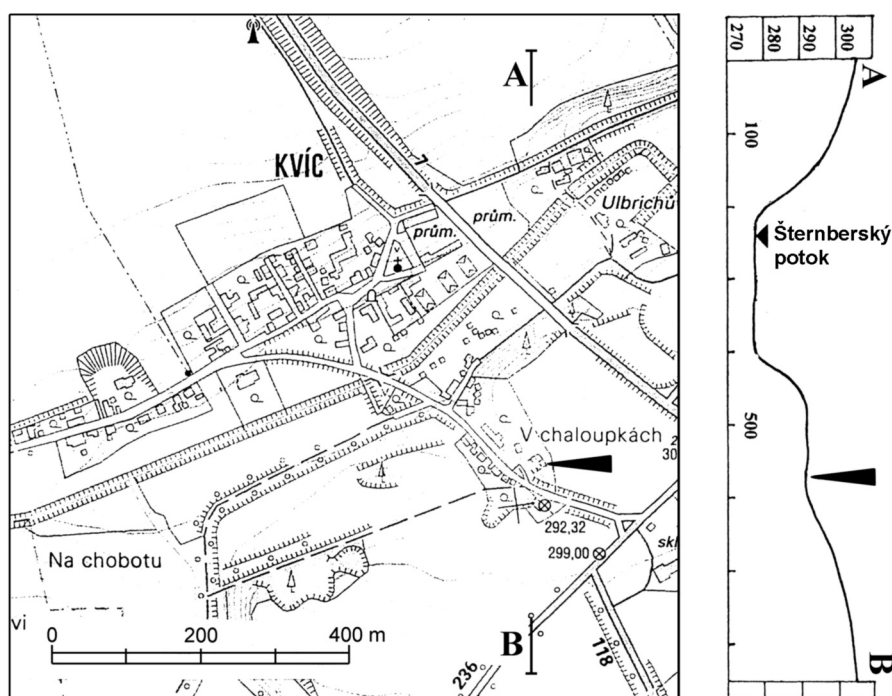
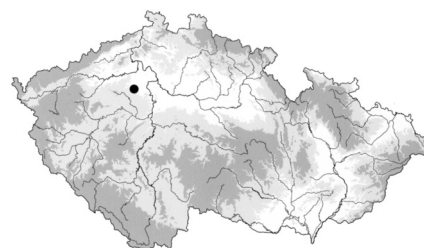
ÚVOD

Osou katastru obce Kvíc (okr. Kladno) je Šternberský potok tekoucí od jihozápadu k severovýchodu na dně široce otevřeného údolí (obr. 1). Poměrně příkrý svah na levém břehu potoka, orientovaný k jihu, má sprašové podloží. Protilehlý svah, orientovaný k severu, má v podloží pískovec, který místy vychází na povrch. Na táhlém, nepravidelně členěném svahu bylo v minulosti otevřeno několik pískoven, dnes již zaniklých. Je třeba připomenout, že katastr Kvíce se vklíní svou východní částí do katastru města Slaného. Ta bývá označována jako místní část „Kvíček“ a nálezy odtud pocházející jsou někdy nesprávně uváděny pod lokalitou „Kvíček“ nebo „Slaný-Kvíček“, ačkoliv ve skutečnosti pocházejí z k. ú. Kvíc. Území kvíčického katastru bylo po celý pravěk osídleno – mezi nejznámější lokality patří epimagdalénské sídliště (Žebers 1955; Benková 2003).

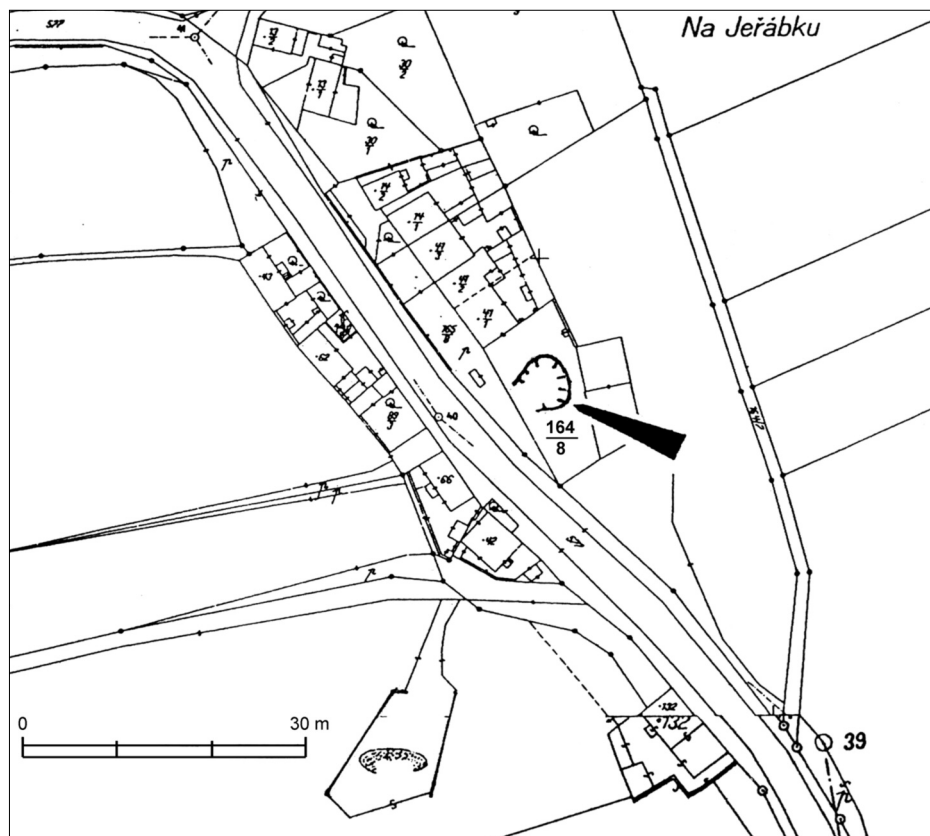
LOKALIZACE NALEZIŠTĚ A JEHO HISTORIE

Staroúnětické hroby se našly při občasné těžbě písku v nevelké pískovně na pozemku ppč. 164/8 k. ú. Kvíc, okr. Kladno (ZM 10: 12-23-02; 99 mm od Z. a 318 mm od J. sekční čáry). Obr. 1; 2.

První nález z této lokality byl hlášen v roce 1953 (hrob 1), další v roce 1954 (hrob 2), tři hroby se podařilo zachránit v roce 1957 (hroby 3–5) a poslední nález (hrob 6) pochází z roku 1963. V současné době je prostor zaniklé pískovny porostlý vegetací.

Obr. 1. Kvíc, okr. Kladno. Výřez mapy s vyznačením místa naleziště (pískovna); vpravo řez terémem. Nahoře: poloha lokality na mapě ČR

Obr. 2. Kvíc, okr. Kladno. Výřez z katastrální mapy s vyznačením polohy pohřebiště

POPIS HROBŮ A NÁLEZŮ

Hrob 1

16. 12. 1953 oznámili dělníci kustodovi slánského muzea F. Fořtíkovi, že při kopání písku našli v hloubce 90 cm vrstvu popela. F. Fořtík našel „při okraji /pískovny/ dvě zachovalé nádoby a sice mísu a hrnek. Stály asi 1 m od sebe“. O miniaturní nádobce, kterou dostal od dělníků, se nezmiňuje.

Nálezy:

1. Hrnek polokulovitého těla s uchem po stranách žebrovitě zesíleným. Dno mírně dovnitř vtažené, nade dnem náznak zalomení těla. V. 93, \emptyset okraje 100, \emptyset dna 37.¹ Povrch tmavohnědý, korodovaný. M. Slaný, č. inv. 4852. Obr. 3:A1.
2. Hlubší konická miska s mírně odsazeným dnem a se třemi pravidelně rozloženými lalčkovitými výčnělky při okraji. V. 80, \emptyset okraje 238, \emptyset dna 100. M. Slaný, č. inv. 4854. Obr. 3:A2.
3. Miniaturní nádobka hrubě modelovaná s vydutým tělem a uchem při okraji. V. 58, \emptyset okraje 35, \emptyset dna 30. Slaný, č. inv. 4853. Obr. 3:A3.

Hrob 2

Vykopán dělníky v roce 1954, bližší podrobnosti nejsou známy.

Nálezy:

1. Koflíček s ostře zalomeným tělem s ouškem pod okra-

jem. Tělo zdobené třásňovitou výzdobou (8 skupin po třech rýhách). V. 55, \emptyset okraje 65, \emptyset dna 33. M. Slaný, č. inv. 4858. Obr. 3:B1.

2. Tenkostěnná miska na odlomené prolamované nožce. Povrch vyhlazený, hnědé barvy. Zach. v. 77 (rekonstr. výška i s nožkou 100), \emptyset okraje 130, \emptyset odlomené nožky 57. M. Slaný, č. inv. 4861. Obr. 3:B2.

3. Džbáněk se zúženým hrdlem a uchem nad maximální výdutí. Na polovině nádoby zachován původní lesklý povrch. V. 135, \emptyset okraje 110, \emptyset dna 55. M. Slaný 4860. Obr. 3:B3.

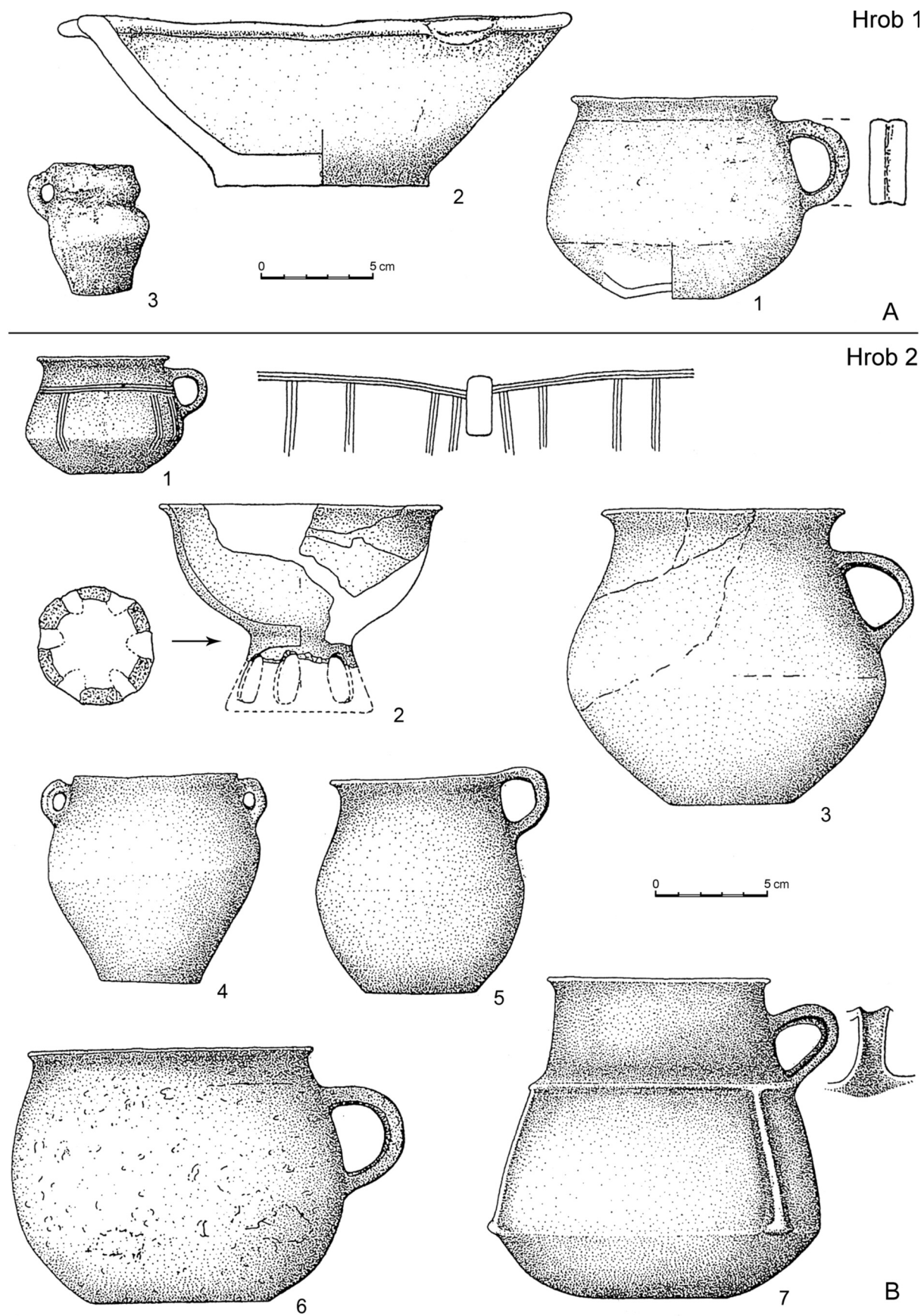
4. Dvouuchá amforka vejčitého těla. V. 90, \emptyset okraje 77, \emptyset dna 45. M. Slaný, č. inv. 4857. Obr. 3:B4.

5. Džbánkovitý hrneček vejčitého těla s uchem při okraji. Polovina nádoby vypálená do černa, místy zachován původní lesklý povrch. V. 97, \emptyset okraje 80, \emptyset dna 52. M. Slaný, č. inv. 4855. Obr. 3:B5.

6. Hrnek polokulovitého těla s uchem nad největší výdutí. Povrch korodovaný. V. 120, \emptyset okraje 133, \emptyset dna 80. M. Slaný, č. inv. 4859. Obr. 3:B6.

7. Džbáněk s vyšším hrdlem odděleným od těla plastickou lištou, ke které jsou připojena tři pravidelně rozmístěná svíslá žebra ukončená na ostře zalomené výdutí výčnělky. Dno mírně dovnitř vkleuté. Prožlabené ouško je mírně vzhůru vytažené. V. 150, \emptyset okraje 100, \emptyset dna 68. M. Slaný, č. inv. 4856. Obr. 3:B7.

¹ Rozměry předmětů jsou uvedeny v milimetrech. V. = výška.

Obr. 3. Kvíc, okr. Kladno. A – hrob 1; B – hrob 2. Kresby T. Mazálková

Hrob 3

Prozkoumán 23. 8. 1957. Po skrytí ornice o mocnosti 30 cm se v podloží tvořeném hrubým červenohnědým pískem rýsovala ostře ohraničená obdélníková hrobová jáma orientovaná podélnou osou ve směru SSZ–JJV (obr. 4:A4; 6:1). Hloubka hrobové jámy v podloží 30 cm, ploché dno hrobu od současného povrchu 60 cm. Rozměr hrobové jámy 175 × 55 cm. Výplň hrobu hnědá písčítá, v JZ rohu a uprostřed při SV okraji hrobové jámy černá výplň. V severní části hrobu stála miska (3) s překocným džbánkem (2), směrem ke středu hrobu stál hrneček (1). Lidské pozůstatky nalezeny nebyly, kostra byla půdním prostředím patrně zcela strávena.

Nálezy:

1. Hrneček s kulovitým tělem a mírně vyhnutým okrajem s klenutým uchem nad max. výdutí. V. 82, ø okraje 80, ø dna 40. M. Slaný, č. inv. 4862. Obr. 4:A1.
2. Tenkostěnný vakovitý džbánek se svazkem tří vodorovných rýh v úrovni spodního kořene ucha. V. 158, ø okraje 90, ø dna 60. M. Slaný, č. inv. 4863. Obr. 4:A2.
3. Polokulovitá miska s plochým dnem a třemi pravidelně rozloženými jazykovitými výčnělky při okraji. V. 70, ø okraje 184, ø dna 82. M. Slaný, č. inv. 4864. Obr. 4:A3.

Hrob 4

Prozkoumán 23. 8. 1957. Po skrytí ornice o mocnosti 30 cm se v podloží tvořeném hrubým červenohnědým pískem rýsovala ostře ohraničená obdélníková hrobová jáma orientovaná podélnou osou ve směru SSV–JJZ (obr. 4:B4; 6:2). Hloubka hrobové jámy v podloží 30 cm, ploché dno hrobu od současného povrchu 60 cm. Rozměr hrobové jámy 185 × 75 cm. Výplň hrobu hnědá písčítá, při S a J stěně černá výplň. Na dně hrobu tři neopracované pískovcové kameny, největší o velikosti cca 30 × 30 × 30 cm. V SZ části hrobu stál hrnek (2) a v jeho blízkosti amforka (3), v jižní části hrobu stál džbánek s baňatým tělem (1). Lidské pozůstatky nalezeny nebyly, kostra byla půdním prostředím patrně zcela strávena.

Nálezy:

1. Džbánek s baňatým tělem, vyhnutým okrajem a klenutým uchem nad největší výdutí. V. 142, ø okraje 100, ø dna 60. M. Slaný, č. inv. 4865. Obr. 4:B1.
2. Hrnek s vyhnutým okrajem. V. 131, ø okraje 118, ø dna 60. M. Slaný, č. inv. 4866. Obr. 4:B2.
3. Amforka se dvěma protilehlými svisle provrtanými výčnělky pod okrajem. Nádobka při dně oprýskána. V. 67, ø okraje 64, ø dna 45. M. Slaný, č. inv. 4867. Obr. 4:B3.

Hrob 5

Prozkoumán 24. 8. 1957. Po skrytí ornice o mocnosti 30 cm se v podloží tvořeném hrubým červenohnědým pískem

rýsovala ostře ohraničená hrobová jáma 270 × 140 cm orientovaná podélnou osou ve směru SSZ–JJV (obr. 5:A5; 6:3, 4). Hloubka hrobové jámy v podloží 40 cm, ploché dno hrobu od současného povrchu 70 cm. Výplň hrobu hnědá písčítá, na části lebky tmavá černá hlína. Vně severního okraje hrobu na střední ose byla zjištěna černou hlínou vyplněná kulová jamka (ø 10 cm, v podloží hloubka 30 cm). Uprostřed hrobové jámy ležela silně zvětralá kostra dospělého jedince pohřbeného ve skrčené poloze na levém boku. Za temenem lebky skupina čtyř nádob: hrnek (1), vakovitý džbán (2) a dva koflíčky (3, 4).

Nálezy:

1. Široký nízký hrnek s nízkým ostře odsazeným hrdlem a uchem pod okrajem. Dno dovnitř mírně prohnuté. Nepatrná příměs slídy. V. 120, ø okraje 140, ø dna 70. M. Slaný, č. inv. 4868. Obr. 5:A1.
2. Vakovitý džbán s vyšším, mírně prohnutým hrdlem a uchem. V. 177, ø okraje 105, ø dna 65. M. Slaný, č. inv. 4869. Obr. 5:A2.
3. Koflíček s oble zalomeným tělem a vyhnutým okrajem, pod kterým je ucho. Keramická hmota červenavé barvy. V. 70, ø okraje 67, ø dna 45. M. Slaný, č. inv. 4870. Obr. 5:A3.
4. Koflíček s nízkým, téměř válcovitým hrdlem ostře odsazeným od baňatého těla. Ucho mírně prozhlabené. V. 75, ø okraje 72, ø dna 40. M. Slaný, č. inv. 4871. Obr. 5:A4.

Hrob 6

Hrob vykopán dělníky v roce 1963.

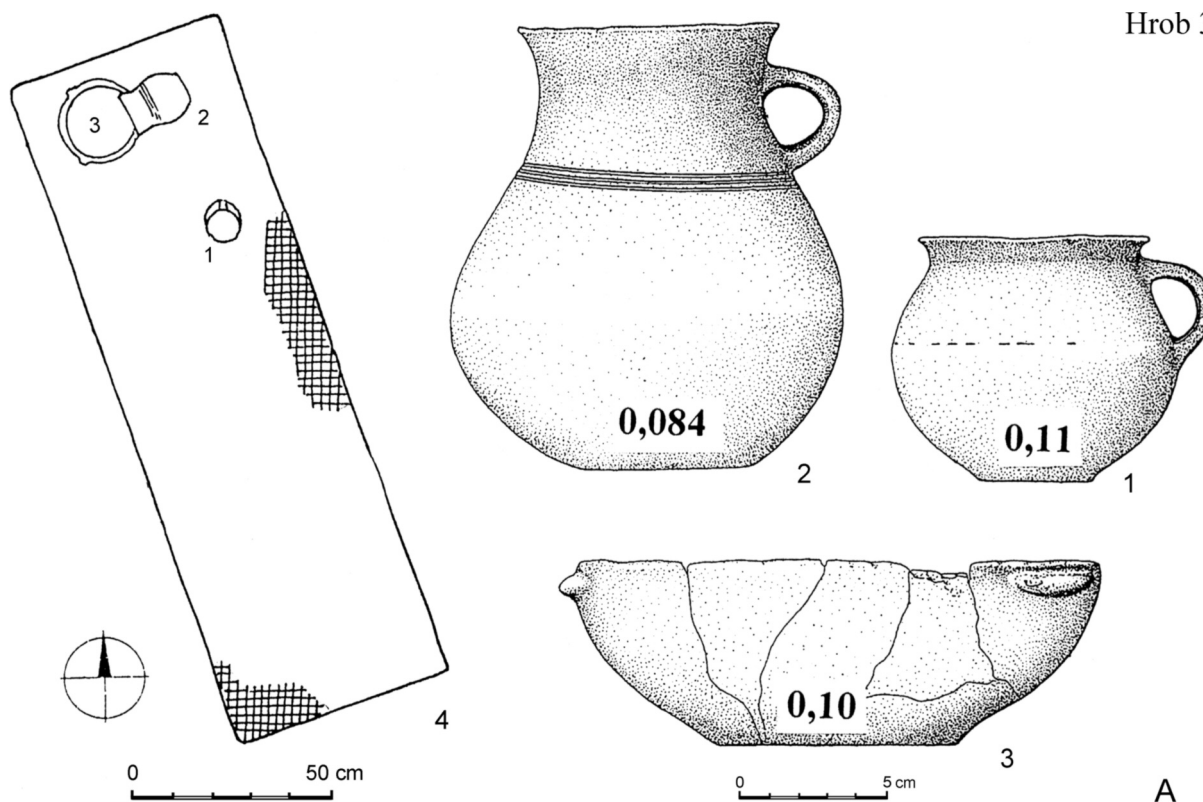
Nálezy:

1. Vakovitý džbánek s třásňovitou výzdobou. V úrovni spodního kořene ucha tři obvodové rýhy s šesti dvojicemi svislých trásní o pěti rýhách. V. 135, ø okraje 90, ø dna 47. M. Slaný, č. inv. 4872. Obr. 5:B1.
2. Polokulovitá miska se třemi vodorovnými výčnělky pod okrajem. Dno z vnější strany vylámané. V. 62, ø okraje 160, ø dna 65. M. Slaný, č. inv. 4873. Obr. 5:B2.
3. Hrnek se stlačeným tělem, které vytváří širokou zaoblenou výduť. Pod zaobleným okrajem ouško s krátkými svislými žeběrky při spodním kořeni. Proti uchu na největší výdutí mělký důlek o ø 15 mm. Šedý až šedohnědý materiál dobře vypálený, nepatrná příměs slídy. V. 104, ø okraje 107, ø dna 61. M. Slaný 4874. Obr. 5:B3.
4. Amforka s kulovitým tělem a nízkým, mírně prohnutým hrdlem. Pod okrajem dva protilehlé, svisle provrtané výčnělky. Ve střepech. V. 90, ø okraje 70, ø dna 47. M. Slaný 4875. Obr. 5:B4.

ROZBOR NÁLEZŮ

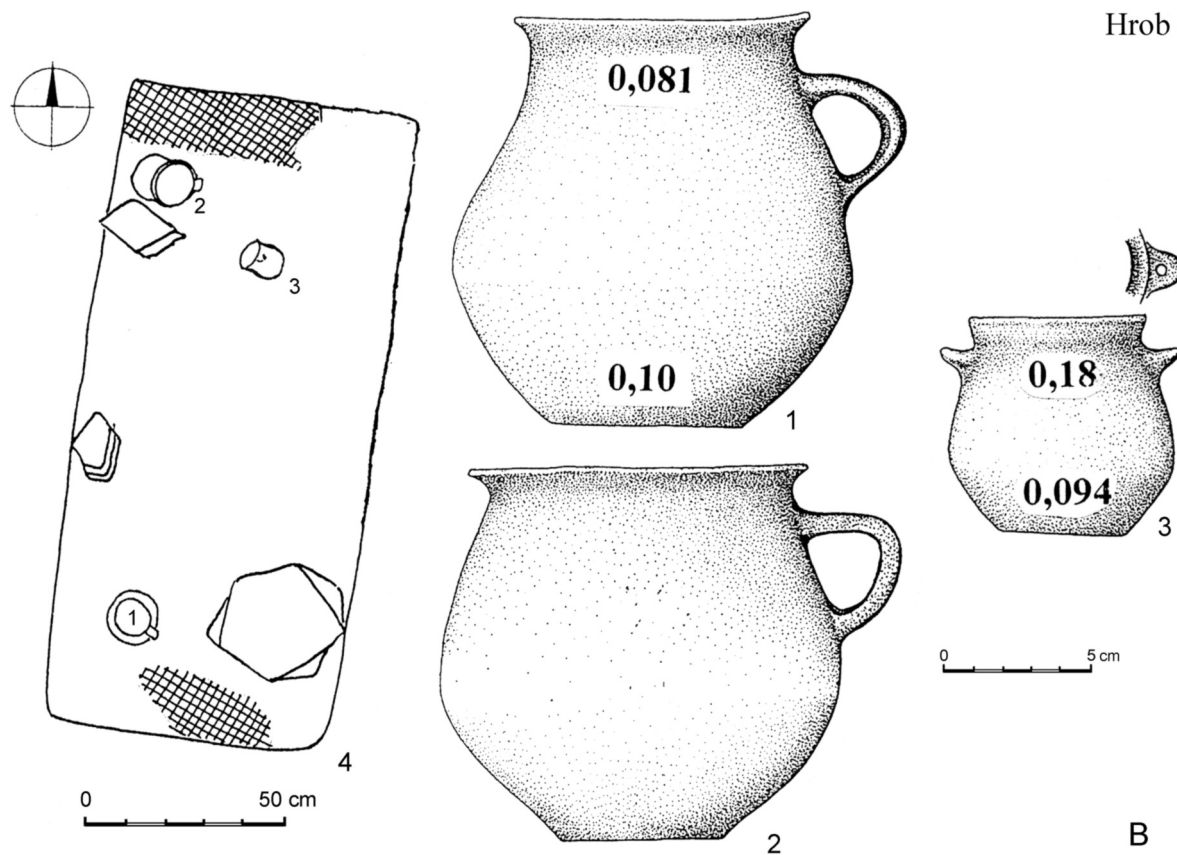
Poloha pohřebiště a jeho rozsah. Pohřebiště se rozkládá ve výšce 290 m n. m. na plošině, jejíž západní hranici tvoří vystupující pískovcová skála o výšce asi 10 metrů – v pravěku byla jistě patrná. Plošina se na severní straně lomí a spadá do údolí Šternberského potoka, jižním směrem přechází v povolvný svah obrácený k severu (obr. 1). O rozsahu pohřebiště a jeho uspořádání nemáme ovšem bližší představu. Víme jen to, že v sondě o délce 11 m položené v roce 1957 podél východního okraje pískovny ve směru S–J se našly celkem tři hroby (č. 3–5).

Hrob 3

A

Hrob 4

B

Obr. 4. Kvíc, okr. Kladno. A – hrob 3; B – hrob 4. Kresby keramiky T. Mazálová. Číslo uvnitř nádob znamená naměřený obsah fosfátů vyjádřený v miligramech P_2O_5 na 1 gram zeminy (viz Majer 2012)

Hroby. Ornice je na nalezišti asi 30 cm mocná, pod ní je pak zvětralá pískovcová skála. Dna hrobů od dnešního povrchu dosahovala hloubky 60 (hrob 3, 4) až 70 cm (hrob 5). Dno prvního hrobu mělo být v hl. 90 cm od povrchu. Délka hrobových jam činila 175, 185 a 270 cm, šířka 55, 75 a 140 cm (hroby 3–5).

Orientace hrobů. Tři hroby (3–5) byly orientovány podélnou osou přibližně ve směru S–J, o zbývajících třech hrobech nevíme nic bližšího.

Hrobové jámy. Dva hroby (3, 4) protáhlého obdélníkovitého půdorysu (*obr. 4:A4, B4*) se v podloží jasně rýsovaly. Měly tmavohnědou až černou výplň, v některých místech sytě černou (na *obr. 4:A4, B:4; 5:A5* znázorněno mřížkováním). Patrně šlo o hroby s dřevěnou konstrukcí, snad s rakvemi, které se v této době objevují i v sousedních oblastech (*Stuchlík – Stuchlíková 1996, 81–82*). V hrobě 4 ležely na dně hrobové jámy kameny; zda sloužily k vypodložení rakve, nebo k jejímu zatížení, nelze rozhodnout. Od obou předchozích hrobů se lišil hrob 5, který měl hrobovou jámu obdélníkovitého tvaru se zaoblenými rohy a zesílenými stěnami. Vlastní pohřeb na dně byl uložen opět v tmavohnědé až černé hlíně, která mohla být pozůstatkem dřevěné schránky. Za zmínku stojí, že u severního okraje hrobové jámy byla kulová jamka (\varnothing 10 cm, hloubka 30 cm) se zahroceným dnem a sytě černou výplní – zda šlo o pravěkou nebo recentní záležitost, nelze rozhodnout.

Pohřební ritus. Kosterní pozůstatky se dochovaly jen velmi torzovitě, v některých hrobech nebyly identifikovány vůbec, patrně z důvodu agresivního půdního prostředí. Pouze v hrobě 5 se dochovala lebka a dlouhé kosti. Špatně dochovaný antropologický materiál (Ao 1873 – lebka a Ao 4945 – kosti) neumožnil bližší zkoumání. V tomto případě pohřbený dospělý jedinec ležel ve skrčené poloze na levém boku s orientací S (hlava)–J (nohy) obličejem k východu s keramickou výbavou u temene hlavy. V tomto období jde o neobvyklou orientaci, jinak běžnou např. v kultuře se zvoncovitými poháry. Podobné dva případy ze staršího období kultury únětické znám z bývalé Jedličkovy cihelny ve Slaném (*Moucha 2010, 16, obr. 7*).

Rozmístění hrobového inventáře. Z hrobů pochází jen keramika. Pouze v případě hrobu 5 můžeme konstatovat, že byla umístěna u hlavy pohřbeného. U ostatních hrobů, u kterých polohu zemřelého neznáme, nemůžeme o umístění keramiky vzhledem k pohřbenému jedinci nic bližšího říci.

Keramika. „Technické“ zpracování. Keramika z pohřebiště ve Kvíci se vyznačuje dobrým vypálením, takže některé nádoby se dochovaly bez poškození, nebo byly tlakem hlíny jen popraskány. Na povrchu převažuje hnědé a šedohnědé zbarvení, výraznější skvrny vzniklé nepravidelným výpalem jsou zaznamenány jen výjimečně. Keramická hmota je u všech nádob podobná, ve dvou případech (*obr. 5:A1, B3*) je nepatrná příměs slídy. Keramická hmota červenavé barvy byla použita u koflíčku (*obr. 5:A3*). Povrch nádob je vyhlazený, převážně matný (u staroúnětické keramiky se někdy hovoří o „kožovitém“ vzhledu). Kvícký keramický soubor nám však přesvědčivě ukazuje, že povrch nádob byl původně lesklý. Zřejmé to je u dvou nádob (*obr. 3:B3, 5*), u kterých se původní lesklý povrch částečně zachoval.

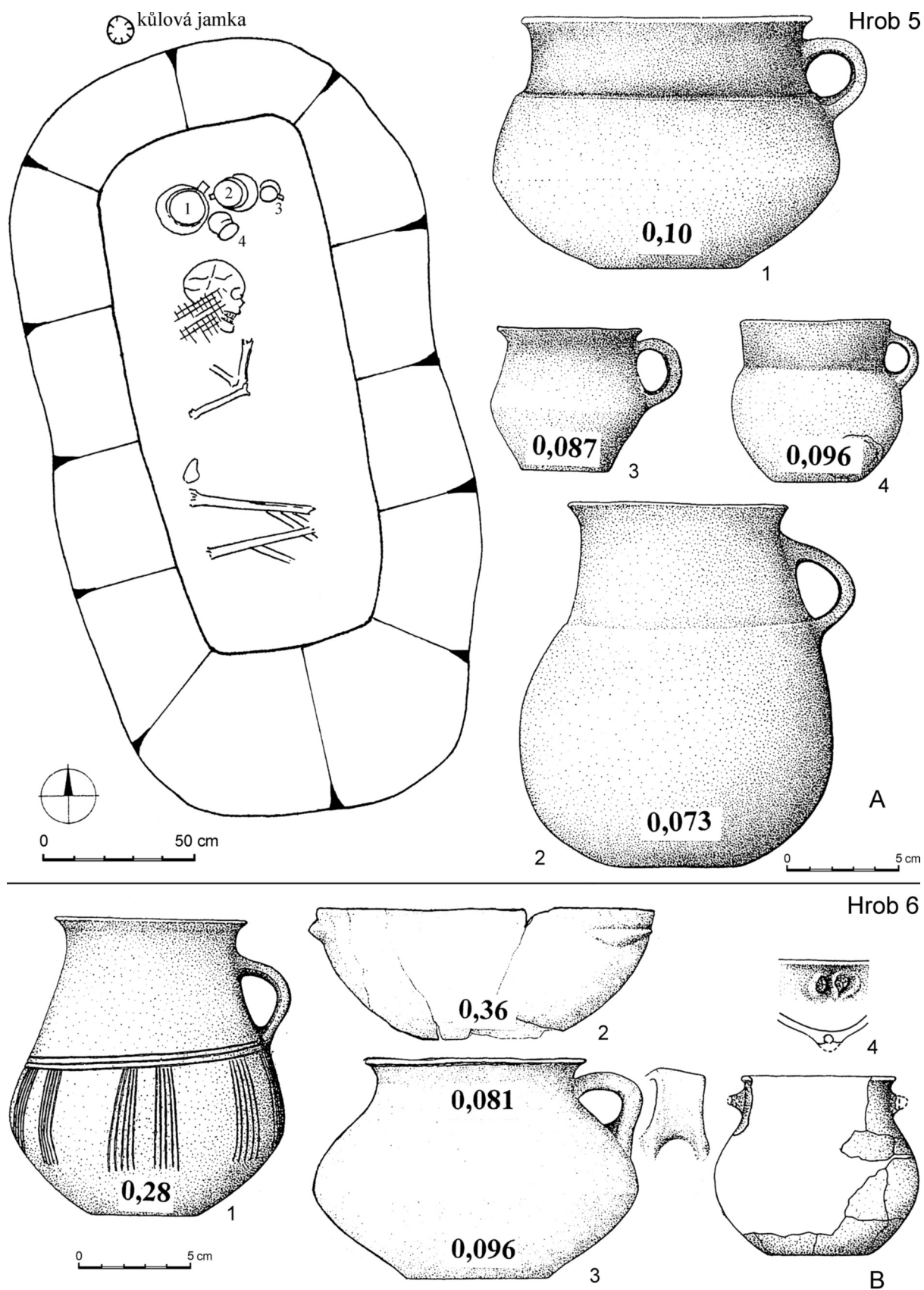
V několika případech se zdá, že nádoby z různých hrobů pocházejí od jednoho výrobce. Nejvíce nápadné to je u hrnku z hrobu 1 (*obr. 3:A1*) a u hrnce z hrobu 2 (*obr. 3:B6*). O jednom výrobcu bychom mohli uvažovat u některých nádob z hrobu 2 a 4 (*obr. 3:B3; 4:B1,2*) a 4 (*obr. 4:B2*). To by ovšem mohly potvrdit nebo vyvrátit jen speciální analýzy keramiky.

Některé nádoby byly do hrobu vkládány nepatrně poškozené – největší poškození je u misky s odlomenou prolamovanou pláštěvou nožkou z hrobu 2 (*obr. 3:B2*). Jde tedy o běžně používanou sídlíšní keramiku, jak jsem na to již dříve, v jiné souvislosti, poukázal (*Moucha 1954, 530, obr. 238*). Druhotné upravování poškozené keramiky je běžné po celou dobu trvání únětické kultury.

Kombinace keramických tvarů. Ve Kvíci, podobně jako na stejně starých středočeských pohřebištích, se nejčastěji objevuje kombinace džbán + hrnec + mísa. K tomu pak přistupují koflíčky, dvouuché amforky, případně další zvláštní tvary (*obr. 3:A3*).

Typy keramiky. Inventář z kvíckých hrobů nevybočuje z rámce jiných středočeských pohřebišť ze staršího období kultury únětické (jen namátkou např. Kněžves: *Smejtek 2011, 27–62*; Lázně Toušeň: *Moucha – Špaček 2011*; Dolní Počernice: *Hásek 1959*; Běchovice: *Vencl 1970*; Praha 6-Bubeneč: *Jíra 1923; tjž 1924*). Není proto třeba se jednotlivými, obecně známými tvary zabývat a donekonečna opakovat to, co bylo již mnohokrát napsáno. Za účelnější považují se zmínit o méně obvyklých tvarech.

1. Hrubě modelovaná miniaturní nádobka s vydutým tělem a uchem při okraji z hrobu 1 (*obr. 3:A3*) má obdobu (tvarovou i velikostní) v nádobce rovněž ze staroúnětického hrobu 29 se čtyřmi dospělými jedinci (muži) z Velkých Žernosek (*Moucha 1961, 7–8, Taf. III:2*). Tam nádobka ležela v konické misce a měla zřejmě funkci čerpáčku (rovněž v kvíckém hrobě č. 1 byla mísa). V obou případech jde o miniaturní tvar džbáněčku – miniaturizace keramiky ukládané do hrobů nabývá silnou převahu v mladším období únětické kultury.

Obr. 5. Kvíc, okr. Kladno. A – hrob 5; B – hrob 6. Kresby keramiky T. Mazálková. Čísla uvnitř nádob znamenají naměřený obsah fosfátů vyjádřený v miligramech P_2O_5 na 1 gram zeminy (viz Majer 2012)

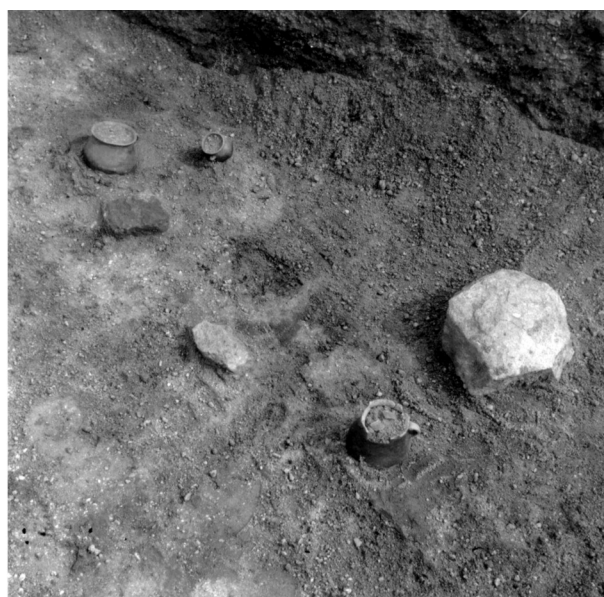
2. Džbánek s plastickými lištami z hrobu 2 (*obr. 3:B7*). Ve střepech je výzdoba tohoto typu známa ze sídlištního prostředí v Praze 8-Čimicích z objektu 3 (*Havel 1980, obr. 7:2; 8:6*). Čimický soubor patří do pokročilejšího staršího období únětické kultury, snad až někam do předklasické fáze (*Moucha 1963, 31*).

3. Tenkostěnná miska na odlomené prolamované pláštové nožce z hrobu 2 (*obr. 3:B2*). Ačkoliv jsou zachovány jen pahýly „nožek“ (spíše přepážek), jsem přesvědčen, že jde o misku s prolamovanou pláštovou nožkou z těchto důvodů: a) dno misky je oproti běžným miskám neobvykle silné; b) pahýly „nožek“ (přepážek mezi otvory) jsou oproti častějším destičkovitým nožkám masivní; c) na ploše mezi přepážkami jsou stopy po vykrojení keramické hmoty; d) v případě, že by šlo o jednotlivé destičkovité nožky, nebyla by stabilita misky dostatečná; e) tvar misky a zpracování materiálu (tenkostěnnost) se liší od běžných staroúnětických misek.

V českém prostředí jsou nejbližší tvarovou obdobou misky ze Semilkovic a Ledvic (*Hájek 1953, obr. 5:5, 8*) a ze Sadské (*Sedláčková 1981, obr. 2:1; u Hájka 1953, obr. 5:4, je uvedena pod lokalitou Mochov*). Tvarově stejnou misku na nízké neprolamované nožce známe z Dolních Počernic (*Hásek 1965, obr. 2:7*).

1

2

3

4

Obr. 6. Kvíc, okr. Kladno. 1 – hrob č. 3 (pohled od JZ); 2 – hrob č. 4 (pohled od JZ); 3 – hrob č. 5 (pohled od JV); 4 – hrob č. 5 (seskupení nádob u lebky, pohled od J). Foto V. Moucha

Na Moravě pocházejí misky s prolamovanými plášťovými nožkami z protoúnětického prostředí z několika lokalit (Stuchlík 2004) – kvíckému exempláři se nejvíce blíží miska na prolamované nožce z hrobu 44 v Nové Vsi-Hruškách (Stuchlík – Stuchlíková 1996, obr. 33:1).

Datování. Jak bylo naznačeno výše, kvícké hroby nevybočují z rámce jiných středočeských pohřebišť staršího období kultury únětické. Keramika z Kvíce patří do staroúnětické fáze únětické kultury (Moucha 1963, 27–29). Tomu neodporuje ani miska na odlomené prolamované nožce, kterou obvykle řadíme do protoúnětického období a jejíž původ spojujeme se starším stupněm nagyrévske kultury v Maďarsku (Schreiber-Kalicz 1984, 149, Taf. XLIII:3).

Vývoj ve starším období kultury únětické byl plynulý, jednotlivé vývojové fáze se částečně překrývaly (prolínaly) a kromě toho některé keramické tvary nebo typy výzdoby se držely delší dobu. Nelze se proto křečovitě držet užívaných, i když v podstatě správných vývojových schémat. Jak jsem již před lety naznačil (Moucha 1963, 53–59), ostrý předěl je spojen až s masivním nástupem bronzu (klasické období únětické kultury), kdy nastává změna nejenom v celé hospodářské soustavě, ale i v duchovní sféře a samozřejmě i v hmotné kultuře.

SOUHRN

V průběhu let 1953–1963 bylo v pískovně u Kvíce (okr. Kladno) odkryto celkem šest staroúnětických hrobů, ale pouze o třech (hrob 3, 4, 5) máme bližší informace. Ty byly orientovány (s menšími odchylkami) ve směru S–J. Patrně vzhledem k nepříznivému půdnímu prostředí se kosterní pozůstatky dochovaly jen v hrobě 5, ve kterém byl pohřben dospělý jedinec ve skrčené poloze na levém boku, hlavou k severu a obličejem k východu, tedy v opačné pozici, než je to ve staroúnětickém období obvyklé. Ostře se rýsující půdorysy hrobových jam s tmavou, místy sytější černou výplní naznačují, že zemřelí byli pohřbeni v rakvích.

Hroby z Kvíce je třeba v rámci staršího období kultury únětické ve středních Čechách považovat za „bohatší“, neboť na jeden hrob připadají v průměru 4 nádoby (celkem 24 nádob ze šesti hrobů), zatímco v tomto období na hrob s jedním jedincem ve středních Čechách připadá průměrně jen 1,7 nádoby (Matoušek 1982, 44, Tabulace 19).

Inventář z kvíckých hrobů nevybočuje z rámce jiných středočeských pohřebišť ze staršího období kultury únětické (např. Kněžves, Lázně Toušeň, Dolní Počernice, Běchovice, Praha 6-Bubeneč a řada dalších) a lze jej zařadit do staroúnětického období (Moucha 1963, 27).

K vzácnějším keramickým tvarům patří miska s odlomenou prolamovanou nožkou (obr. 3:B2), džbán s plastickou výzdobou (obr. 3B:7) a miniaturní nádobka (obr. 3:A3). Ostatní keramické tvary jsou ve staroúnětickém období běžně zastoupeny.

Zajímavé výsledky přinesla fosfátová analýza obsahu několika nádob, kterou provedl A. Majer (blíže viz Majer 2012) a z níž je možné vyvodit, že v hrobě č. 3 (obr. 4:A1–3) byl nebožtík zaopatřen jen rostlinnou potravou, v hrobě č. 4 byla v jedné nádobě strava rostlinná (obr. 4:B3) a v druhé strava živočišná (obr. 4:B1). V nádobách z hrobu 5 byla pouze strava rostlinná (obr. 5:A1–4), v hrobě 6 byla ve dvou nádobách strava živočišná (obr. 5:B1,2) a v jedné nádobě strava rostlinná (obr. 5:B3).

LITERATURA

- Bartelheim M. 1998: Studien zur böhmischen Aunjetitzer Kultur. Chronologische und chorologische Untersuchungen 1. 2. Bonn.
- Benková, I. 2003: Epimagdalénská stanice v Kvíci u Slaného, Archeologie ve středních Čechách 7, 33–72.
- Hájek, L. 1953: Drobné příspěvky k poznání únětické kultury, Památky archeologické 64, 201–215.
- Hásek, I. 1959: Staroúnětické pohřebiště v Dolních Počernicích u Prahy. Fontes archaeologici Pragenses, Vol. 2. Pragae.
- Hásek, I. 1965: Staroúnětické mísy na duté nožce, Časopis Národního muzea 134, 139–145.
- Havel, J. 1980: Pohřebiště a sídliště únětické kultury v Praze 8-Čimicích, Archaeologica Pragensia 1, 123–153.
- Jíra, J. A. 1922: Nová pohřebiště předúnětického typu v Bubenci, Obzor praehistorický 2, 9–30; 81–103.
- Jíra, J. A. 1924: Nová pohřebiště předúnětického typu v Bubenci, Obzor praehistorický 3, 1–21.
- Majer, A. 2012: Fosfátová analýza obsahu nádob ze staroúnětických hrobů ve Kvíci, okr. Kladno, Archeologie ve středních Čechách 16, 205–206.

- Matoušek, V. 1982: Pohřební ritus rané únětické kultury v Čechách. In: Praehistorica 10, Varia archaeologica 3. Praha, 33–52.
- Moucha, V. 1954: Rozbor únětického pohřebiště v Polepech u Kolína, Archeologické rozhledy 6, 523–536.
- Moucha, V. 1961: Nálezy únětické kultury na Lovosicku. Fontes archaeologici Pragenses, Vol. 4. Pragae.
- Moucha, V. 1963: Die Periodisierung der Úněticer Kultur in Böhmen, Sborník Československé společnosti archeologické 3, 9–60.
- Moucha, V. 2010: Starobronzová pohřebiště na Slánsku ve výzkumech V. Schmidta a J. Felcmana, Slánský obzor 17, 5–18.
- Moucha, V. – Špaček, J. 2011: Staroúnětické pohřebiště v Lázních Toušeni, okr. Praha-východ, Archeologie ve středních Čechách 15, 197–211.
- Smejtek, L. 2011: Osídlení z doby bronzové v Kněževsi u Prahy. Praha.
- Sedláčková, H. 1981: Únětické hroby v Sadské, o. Nymburk, Archeologické rozhledy 33, 416–420.
- Schreiber-Kalicz, R. 1984: Komplex der Nagyrév-Kultur. In: Kulturen der Frühbronzezeit des Karpatenbeckens und Nordbalkans. Beograd, 133–168, Taf. XXXI–LI.
- Stuchlík, S. 2004: Keramika z Prasklic a mísy na nožkách v únětické kultuře. In: Einflüsse und Kontakte alteuropäischer Kulturen. Festschrift für Jozef Vladár zum 70. Geburtstag. Nitra 2004, 151–158.
- Stuchlík, S. – Stuchlíková, J. 1996: Pravěká pohřebiště v Moravské Nové Vsi-Hruškách. Studie Archeologického ústavu AVČR v Brně 16. Brno.
- Vencl, S. 1970: Druhé únětické pohřebiště v Běchovicích, o. Praha-východ, Archeologické rozhledy 22, 139–147.
- Žebera, K. 1955: Magdalénienská sídliště s obytnými jámami pod širým nebem a s bohatou sílexovou industrií v Kvíci u Slaného, Anthropozoikum 4, 285–290.

DAS ALTAUNJETITZER GRÄBERFELD IN KVÍC, BEZ. Kladno

Im Verlaufe der Jahre 1953–1963 wurden insgesamt sechs Altaunjetitzer Gräber in der Sandgrube bei Kvíc aufgedeckt, wobei die näheren Informationen nur von drei Gräbern (Grab 3, 4, 5) existieren. Die Gräber (3, 4, 5) hatten die N–S Orientierung (mit kleineren Abweichungen). Mit Rücksicht auf das ungünstige Bodenmilieu blieben die Körperreste nur in dem Grab 5, in dem eine erwachsene Person in der Hockerlage auf der linken Hüfte, mit dem Kopf nach Norden und dem Gesicht nach Osten beerdigt wurde, erhalten. Diese Lage ist umgekehrt, wobei diese Tatsache ist für die Altaunjetitzer Zeit ungewohnt. Die scharfen Grundrisse von den Grabgruben stellenweise mit der satt dunklen schwarzen Verfüllung andeuten, dass die Toten in den Sarkophagen lagen.

Die Gräber aus Kvíc aus dem Zeitabschnitt der älteren Aunjetitzer Kultur in Mittelböhmen gehören zu den „reichen“, da jedes Grab im Durchschnitt vier Gefäße (insgesamt 24 Gefäße in sechs Gräbern) hatte. Normalerweise fasst ein Grab mit einer Person im Durchschnitt nur 1,7 Gefäß in Mittelböhmen in diesem Zeitabschnitt um (Matoušek 1982, 44, Tabellierung 19).

Das Inventar weicht nicht von dem Rahmen der anderen mittelböhmisches Gräberfelder aus dem älteren Zeitabschnitt der Aunjetitzer Kultur (z. B. Kněževs, Lázně Toušň, Dolní Počernice, Běchovice, Prag 6-Bubeneč u. a.) ab und es kann in die Altaunjetitzer Zeit datiert werden (Moucha 1963, 27).

Zu den interessanteren keramischen Gestalten gehören die Schlüssel mit dem durchgebrochenen Fuß (Abb. 3:B2), der kleine Krug mit der plastischen Verzierung (Abb. 3B:7) sowie das miniature kleine Gefäß (Abb. 3:A3). Die anderen keramischen Gestalten werden in der Altaunjetitzer Zeit laufend vertreten.

Abb. 1. Kvíc. Der Ausschnitt aus der Karte mit der Bezeichnung der Fundortes (die Sandgrube); rechts: der Schnitt durch das Terrain

Abb. 2. Kvíc. Der Ausschnitt aus der Katastralkarte mit der Bezeichnung der Fundortes

Abb. 3. Kvíc. A – das Grab Nr. 1; B – das Grab Nr. 2

Abb. 4. Kvíc. A – das Grab Nr. 3; B – das Grab Nr. 4

Abb. 5. Kvíc. A – das Grab Nr. 5; B – das Grab Nr. 6. Die Nummern innerhalb der Gefäße bedeuten den gemessenen

Inhalt von den Phosphaten P_2O_5 mg pro 1 Gramm Boden (siehe Majer 2012).

Abb. 6. Kvíc. 1 – das Grab Nr. 3 (die Sicht vom Südwesten); 2 – das Grab Nr. 4 (die Sicht vom Südwesten); 3 – das Grab Nr. 5 (die Sicht vom Südosten); 4 – das Grab Nr. 5 (die Gruppierung von den Gefäßen bei dem Schädel, die Sicht vom Süden)